

Tüm dünya Rusya'nın Ukrayna'ya askeri müdahalesine odaklandı. Başta enerji ve gıda olmak üzere, işgalin emtia fiyatlarını artırmasının enflasyonla mücadeleye darbe vurmasından korkuluyor. İçeride ise gözler, bu hafta açıklanacak kritik büyüme ve enflasyon verilerinde...

HÜLYA GENÇ SERTKAYA

hulya.genc@paradergi.com.tr

NEFESLER tutuldu, tüm dünya Rusya'nın Ukrayna'ya askeri müdahalesine odaklandı. Geçen hafta ABD ve batılı ülkelerden art arda finansal ve ticari yaptırım kararları

gelirken Rusya'nın Ukrayna işgalini başlatması, küresel ekonomiye yönelik belirsizlikleri ve endişeleri artırdı. Kuzeyde yaşanan krizin başta enerji ve gıda olmak üzere emtia fiyatlarını vurması, küresel sorun haline gelen enflasyonla mücadeleyi olumsuz etkilemesi bekleniyor. Rusya, Avrupa'nın ithal ettiği doğal gazın yüzde 41'ini sağlarken, bu sevkiyatların yaklaşık yüzde 25'i Ukrayna üzerinden gönderiliyor. Rusya dünya buğday üretiminde üçüncü sırada yer alırken, Avrupa'nın "ekmek sepeti" olarak bilinen Ukrayna dünyanın en büyük beşinci buğday ihracatçısı olarak ön plana çıkıyor. İşgalin başlamasıyla buğday fiyatlarında 9.34 dolarla Ağustos 2012'den bu yana en yüksek seviye görülmüş bulunuyor. Gerilimin artarak devam etmesiyle gıda ve enerji piyasalarına yönelik tedirginlik artıyor. Avrupa'da doğal gaz fiyatları hızla artarken, artan jeopolitik gerilim petrol fiyatlarını da olumsuz etkiliyor. Rusya'nın saldırı başlatmasıyla Brent petrolün varil fiyatı 2014'ten bu yana ilk kez 103 doları görmüş bulunuyor. Emtia fiyatları

yükselirken, altının ons fiyatları (1.973 dolarla) 17 ayın en yüksek seviyesini test etti. Coğrafi konum ve ticari ilişkiler itibarıyla Rusya ile Ukrayna arasındaki problemlerden en çok etkilenecek ülkelerden birinin Türkiye olabileceği ifade ediliyor. Türkiye'nin iki ülke ile tarım, turizm, dış ticaret, enerji ve müteahhitlik sektörleri başta olmak üzere kritik ilişkileri bulunuyor.

"HER İKİ ÜLKEDEN DE VAZGEÇEMEYİZ"

Başkan Recep Tayyip Erdoğan'ın "her iki ülkeden de vazgeçemeyiz" sözleri Türkiye'nin hem Rusya hem de Ukrayna ile kapsamlı ve iyi ilişkileri bulunduğunu ortaya koyuyor. Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin ardından Erdoğan Başbakanlığı'nda Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde gerçekleştirilen (24 Şubat) güvenlik zirvesi sonrasında yapılan açıklamada Rusya'nın Minsk mutabakatlarını ortadan kaldıran bu saldırısının uluslararası hukuku ihlal ettiği ve kabul edilemez olduğu ifade edildi. Zirve sonrasında yaptığı bir açıklamada Erdoğan, Rusya'nın Ukrayna'ya başlattığı askeri hareketi kabul edilemez bulduklarını ve bunu reddettiklerini vurguladı.

"TL'YE GÜVENİN DEVAMI ÖNEMLİ"

Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'ya askeri müdahalesi kapsamındaki gelişmelerin yakından izlendiğine dikkat çeken Hazine ve Maliye Bakanlığı ise yaptığı açıklamada, uluslararası alanda yaşanan bu gelişmelerin olası ekonomik ve finansal etkilerin; tarım, turizm, dış ticaret, enerji ve müteahhitlik dahil her boyutuyla takip edildiğini vurguladı. Bakanlık, gereken tüm tedbirlerin kararlılıkla alınacağını altını çizdi. Yakın zamanda mani-

Güven endeksleri geriledi

Mevsim etkilerinden arındırılmış güven endeksleri, Şubat 2022	Endeks	Değ. (%)
Hizmet sektörü güven endeksi	118.7	-1,2
Son 3 aylık dönemde iş durumu	121.4	-2,1
Son 3 aylık dönemde hizmetlere olan talep	121.2	-1,8
Gelecek 3 aylık dönemde hizmetlere olan talep beklentisi	113.4	0,3
Perakende ticaret sektörü güven endeksi	119.8	-3,8
Son 3 aylık dönemde iş hacmi-satışlar	134.3	-5,9
Mevcut mal stok seviyesi (1)	105.1	-2,7
Gelecek 3 aylık dönemde iş hacmi-satışlar beklentisi	119.8	-2,2
İnşaat sektörü güven endeksi	82,7	-3,3
Alınan kayıtlı siparişlerin mevcut düzeyi	77,8	-3,7
Gelecek 3 aylık dönemde toplam çalışan sayısı beklentisi	87,5	-3,0

(1) Mevcut mal stok seviyesi endeksinin artışı stok azalışını, azalışı ise stok artışı gösteriyor.
Kaynak: TÜİK

Prof. Dr. Murat YÜLEK / OSTİM Teknik Üniversitesi Rektörü

“Denge politikasını koruma konusunda baskı oluşturacak”

Coğrafi konum ve ticari ilişkiler itibarıyla Rusya ile Ukrayna arasındaki problemlerden en çok etkilenecek ülkelerden biri Türkiye. İthalatımızdan en büyük payı alan Rusya, ihracatımızda da ilk 10 ülke içerisinde. İki ülke ile de özellikle turizm,

enerji, tarım ve inşaat sektörlerinde kritik ilişkilerimiz mevcut. En fazla turist çektiğimiz ilk üç ülkeden birincisi Rusya, üçüncüsü Ukrayna. En büyük doğal gaz tedarikçimiz olan Rusya, inşaat sektörümüzün de en fazla yatırım yaptığı ülke. Buğday ithalatımızın toplamda yüzde 80'ini bu iki ülke karşılıyor. Geçtiğimiz yıl Ukrayna'ya savunma sanayi alanında büyük miktarlarda ihracat

gerçekleştirdik. Bunlar Rusya ve Ukrayna ile özellikle ekonomik ilişkilerimizin ne kadar derin ve önemli olduğunu gösteriyor. Rusya'nın geri adım atmaması daha önce Kırım mevzuunda da olduğu gibi ABD, AB ülkeleri, İngiltere ve Japonya gibi ülkelerin ekonomik yaptırımları ile neticelenir. Bu yaptırımlar NATO üyesi Türkiye üzerinde denge politikasını koruma konusunda baskı oluşturacak.

pülatif söylemlere itimat ederek oldukça riskli pozisyonlar alan vatandaşların önemli mali kayıplarla karşı karşıya kaldığını anımsatan Bakanlık, “Uluslararası finansal piyasalarda bu gerginliğin neden olduğu oynaklıklara karşı vatandaşlarımızın Türk lirası ve Türk lirası cinsi varlıklara olan güveninin devam etmesinin ve riskli pozisyonlar almaktan kaçınmalarının her açıdan önemli olduğu değerlendirilmektedir” ifadelerini kullandı.

Tarım ve Orman Bakanlığı ise 2022 yılı hububat üretimine yönelik olumlu beklentilerle birlikte ülkemiz gıda arzında bir sıkıntı öngörülmediğini vurguladı.

REEL KESİM GÜVENİ ARTTI

Şimdi de Rusya ve Ukrayna krizinin konuşulduğu geçen hafta açıklanan yurt içi bazı verilere kısaca bir göz atalım. Şubat'ta TCMB tarafından açıklanan reel kesim güven endeksi sınırlı artarken, imalat sanayi kapasite kullanım oranı (KKO) geriledi. TCMB'nin imalat sanayinde faaliyet gösteren bin 718 iş yeri tarafından iktisadi yönelim anketine verilen yanıtları toplulaştırarak değerlendirdiği verilere göre; imalat sanayi KKO Şubat'ta bir önceki aya kıyasla 1 puan azalarak yüzde 76.6 oldu. Mevsimsel etkilerden arındırılmış KKO Şubat'ta bir önceki aya göre 0.8 puan azalışla yüzde 77.2 düzeyinde gerçekleşti. Şubat'ta reel kesim güven endeksi bir önceki aya göre 0.3 puan artarak 109.8 oldu. Mevsimsellikten arındırılmış reel kesim güven endeksi Şubat'ta bir önceki aya göre 2 puan azalarak 109.9 düzeyinde gerçekleşti.

GÜVEN ENDEKSİ GERİLEDİ

Şubat'ta güven endeksi hizmet, perakende ticaret ve inşaat sektörlerinde düştü. TÜİK verilerine mevsim etkilerinden arındırılmış güven endeksi Şubat'ta bir önceki aya göre; hizmet sektöründe yüzde 1.2 azalışla 118.7, perakende ticaret sektöründe yüzde 3.8 azalışla 119.8 ve inşaat sektöründe yüzde 3.3 azalışla 82.7 düzeyinde gerçekleşti. Endeksin 100'den büyük olması sektörün mevcut ve gelecek döneme ilişkin iyimserliğini, 100'den kü-

çük olması ise kötümserliğini gösteriyor. Ekonomik güven endeksi ise Şubat'ta bir önceki aya göre yüzde 2.6 oranında azalarak 98.2'ye geriledi. TÜİK verilerine göre endekste düşüş, tüketici, reel kesim, hizmet, perakende ticaret ve inşaat sektörü güven endekslerindeki düşüşlerden kaynaklandı.

İmalat sanayi kapasite kullanım oranının Şubat'ta bir önceki aya göre 1 puan düşse de yıllık bazda 1.7 puan arttığına dikkat çeken OSTİM Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Murat Yülek, “Reel kesim güven endeksinin yatay seyrettiği söylenebilir. Hizmet, perakende ticaret ve inşaat güven endekslerinin içerisinde bulunan enflasyon döneminde düşmesi normal görünüyor” dedi.

75 BİN 829 ADET TAŞIT TRAFİĞE ÇIKTI

2022 yılı Ocak ayında 75 bin 829 adet taşıt trafığe kaydı yapıldı. TÜİK verilerine göre trafığe kaydı yapılan taşıt sayısı bir önceki aya göre yüzde 15.7 artarken, geçen yılın aynı aya göre yüzde 35.4 azaldı. Ocak'ta trafığe kaydı yapılan taşıtların yüzde 53'ünü benzinli, yüzde 35.9'unu dizel, yüzde 5.4'ünü elektrik-hibrit araçlar, yüzde 5.7'sini LPG'li araçlar oluşturdu. Otomotiv sektöründe meydana gelen gelişmelerin izlenmesini sağlayan motorlu kara taşıtları istatistiklerine göre Ocak ayı sonu itibarıyla trafığe kayıtlı toplam taşıt sayısı 25 milyon 321 bin 937 oldu. Ocak'ta 467 bin 240 adet taşıtın devri yapıldı.

TAŞIT KREDİLERİNDE TUTARLAR DEĞİŞTİ

Geçen hafta Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'ndan (BDDK) otomotiv satışlarına olumlu yansıması beklenen bir adım geldi. Taşıtların alımına ilişkin kredi tutarlarında ve vade sayılarında değişikliğe giden BDDK, nihai fatura değeri 400 bin TL ve altında olan taşıtların alımı amacıyla kullanılan kredilerde vade oranını 48 ay olarak belirledi. Söz konusu vade daha önce nihai fatura değeri 120 bin TL ve altında olan taşıtların alımında geçerliydi. Taşıtların alımı amacıyla kullanılan kredilerde vade nihai fatura değeri 400 bin TL'den 800 bin TL'ye kadar olan taşıtlarda 36 ay, 800 bin TL'nin üzerinde olup 1.2 milyon TL'yi aşmayan taşıtlarda 24 ay, 1.2 milyon TL ile 2 milyon

Prof. Dr. Murat ŞEKER / İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi

“Enflasyonda dengelenme son çeyrekte”

Rusya Ukrayna kriziyle birlikte hem ticari ve politik ilişkiler hem de coğrafya yakınlığı açısından önemli riskler barındıran bir gerilimle karşı karşıyayız. Bu noktada ülkemizin izleyeceği politikalar, gerilimin etkisini belirleyecek. İlk krizin enerji piyasasında yaşanması muhtemel iken,

gerilimin devam etmesi hatta mevcut durumdan daha kötü hale gelmesi, başta turizm olmak üzere birçok sektörde olumsuz etkiler yaratacak. Hem Rusya hem de Ukrayna, yoğun ticari ilişkilerimizin olduğu iki ülke. Olumlu ya da olumsuz etkilene çarpan etkisiyle birlikte görülecek. Yurt içi verilere baktığımızda; gerek tüketici güven endeksindeki gerileme gerekse sektörel endekslerdeki düşüşler, 2022'den olan beklentileri olumsuzla-

dönüştürmüş durumda. Bu hafta enflasyon verisi açıklanacak. Şubat ayında da tüketici fiyatlarında aylık yüzde 10'un üzerinde bir artış olduğunu düşünüyoruz. Her ne kadar KDV indirimi olsa da bunun fiyatlara yansıması ve genel olarak sepete etkisi sınırlı olacak. Yıllık enflasyonun ise yüzde 50-55 bandında gerçekleşmesini bekliyorum. Enflasyonda bu yılın son çeyreğinden itibaren bir dengeleme olmasını öngörüyoruz.

PARA | HABER

Arda MEVLÜTOĞLU / Savunma araştırmacısı

"Ukrayna, Türkiye için önemli bir motor tedarikçisi"

Türkiye ile Rusya Federasyonu arasında halen kayda değer bir **savunma sanayii** işbirliği bulunmuyor. Bununla birlikte iki ülkenin başta ikinci S-400 sistemi alımı olmak üzere bazı konularda görüşmeler yaptıklarını biliyoruz. Eğer Rusya ile Ukrayna arasında bir savaş çıkarsa ve bu durumda Türkiye, Rusya karşısında bir tutum alırsa bu, söz konusu işbirliği

konularını olumsuz etkileyecektir. Türkiye'nin Ukrayna ile savunma ve askeri iş birliği son yıllarda hızla gelişti. Ukrayna, Türkiye için önemli bir motor tedarikçisi oldu. Akıncı TİHA, MİUS ve Atak 2 projelerinde Ukrayna imalatı motorlar kullanılıyor. Savaş durumunda bu ürünlerin üretim ve teslimi tehlikeye girebilir, bu da Türkiye'nin adı geçen

projelerini olumsuz etkileyebilir. Öte yandan Türkiye'nin Ukrayna'ya Bayraktar TB2 SIHA teslim etmeye devam etmesi, Rusya ile ilişkilerde daha büyük bir sorun haline gelebilir.

TL arasındaki taşıtlarda 12 ay olarak belirlendi. Tüketicilerin binek araç alımı amacıyla kullanacağı kredilerde "kredi oranı", 400 bin TL ve altındaki taşıtlar için yüzde 70, 400 bin TL-800 bin TL arasındaki taşıtlar için yüzde 50, 800 bin TL-1.2 milyon TL'yi geçmeyen taşıt için yüzde 30, 1.2 milyon TL-2 milyon TL'ye kadar olan taşıtlar için yüzde 20'yi aşamayacak. BDDK'nın yeni düzenlenmesinin pazara ivme kazandıracağını ifade edilirken, bu düzenlemenin ardından faiz oranlarının da gerilemesi beklentileri dile getiriyor.

KRİTİK VERİLER AÇIKLANACAK

Bu hafta kritik veriler açıklanacak. TÜİK, 28 Şubat'ta 2021 yılı dördüncü çeyrek dönemsel GSYH verilerini açıklayacak. Beklentiler 2021 yılında Türkiye ekonomisinin çift haneli büyüyeceği üzerinde yoğunlaşıyor. Ağırlıklı olarak yüzde 11 bandı ifade ediliyor. Tera Yatırım Başekonomisti Enver Erkan, 2021 yılının yüzde 10.8 gibi güçlü bir momentum ile kapatıldığını hesap ettiklerini söyleyerek, 2022 yılına ilişkin olarak küresel arz ağı, jeopolitik riskler ve makroekonomik gelişmeler çerçevesinde daha temkinli olduklarını ve aşağı yönlü riski yüzde 4 bandında normalleşebilecek bir büyüme patikasında değerlendirdiklerini söyledi. İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat Şeker, 2021 yılı büyüme oranının çift basamaklı olmasının muhtemel görüldüğünü belirterek, 2020'nin baz etkisinin unutulmaması gerektiğine işaret ederek, yıllık büyüme beklentisini yüzde 10 olarak ifade etti. Şeker, 2022 yılında ise hem iç hem dış faktörler nedeniyle büyümenin frenlendiği bir yıl görüleceği düşüncesinde. **OS-TİM** Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Murat Yülek ise 2021 yılı büyüme tahminini yüzde 9.1 olarak ifade etti. Küresel olarak politik ve ekonomik olumsuzlukların ülkelerin büyüme oranlarına da etki edeceğini vurgulayan Yülek, Türkiye'nin 2022 yılında yüzde 3 civarında büyüyeceği öngörüsünde bulundu.

"ENFLASYON KADEMELİ OLARAK DÜŞECEK"

Bu hafta açıklanacak (3 Mart) diğer bir kritik veri ise Şubat ayı enflasyonu. Döviz kurundaki değişimlerin, üretimde kullanılan ithal girdiler ile dayanaklı tüketim malları gibi temel ürünlerin fiyatlarını etkilediğine dikkat çeken Prof. Dr. Yülek, kur geçişkenliğinin enflasyon üzerinde büyük etki yarattığını dile getirdi. Kur korumalı TL vadeli mevduat hesabı uygulaması dolayısıyla kısa vadede döviz kurunun daha öngörülebilir şekilde hareket edeceğini vurgulayan Yülek, enflasyonun yıllık bazda ilk çeyrekte yüzde 40'lı seviyelerde kalacağı ve sonrasında kademeli olarak düşeceği öngörüsünde bulundu. Yülek, Ocak'ta yıllık 48.69, aylık yüzde 11.10 olarak gerçekleşen enflasyon

nun Şubat ayında yüzde 10 seviyelerinde gerçekleşmesini beklediğini söyledi. Enver Erkan ise öngörülerini TCMB'nin de beklediği gibi yaz aylarına kadar yıllık enflasyonun yüzde 50 bandı üzerine doğru yükselmeye devam etmesi, yılın önemli bir bölümünde şimdikinden yüksek seviyelerde yataylaşması ve Kasım'dan sonra, özellikle Aralık ayında çok ciddi bir baz etkisiyle düşmesi olarak sıraladı. Şubat'ta enflasyonun yüzde 50 bandı üzerine çıkacağı görüşünü paylaşan Erkan, "Yüksek enflasyon sürecinde döviz kuru dışında besleyici faktörlerin de olduğu düşünülürse bu etkiyi belli bir süre daha yaşayacağımız gibi görünüyor. Ayrıca, ABD Merkez Bankası'nın (FED) faiz artırımlarına bağlı olarak TL'de değer kaybı beklentisi varsa, kur etkisi enflasyonu tekrar yukarı çekebilir" dedi.

Enver ERKAN / Tera Yatırım Başekonomisti

"FED'in Mart'ta 50 baz puan faiz artışı kesin görünüyor"

Yatırımların hesaplasmaya dönüşmesi emtia fiyatlarında çok daha yüksek seviyelerin görülmesine neden olabilir. Rusya, Avrupa'nın ithal ettiği doğal gazda da yüzde 41 paya sahip. Ayrıca Rusya, tarımsal ürünlerden buğday üretiminde dünyada üçüncü sırada yer alıyor. Enflasyon oldukça yüksek ve yüzde 100'e yakınsayan ÜFE buradaki maliyet yükleniminin halen çok yüksek olmasına neden oluyor. Tüketici enflasyonunun oldukça yüksek bir bant olarak yüzde 50'ye yakınsadığı bir ortamda, gıda enflasyonu halen en tartışmalı konuların başında geliyor. ABD FED, Mart ayında 50 baz puan faiz artışı mevcut veriler ve öngörülerle kesin gibi görünüyor. FED'in bunun üzerine çıkma ihtimali de ucu açık bir noktada elbette. Burada enflasyondan endişe derecesi bir gösterge, ancak jeopolitik risklerin uzaması ekseninde bir süre daha gündemde olacak sıkıntılar var. Enerji darboğazının enflasyon ve büyüme etkilerini bir arada değerlendirmek durumundalar. Eğer, büyüme riskleri uzayan siyasi sıkıntıdan dolayı da artacaksa sert bir faiz artırımını sağlayan dinamikler zora girecek demektir. Diğer taraftan, enflasyonla alakalı durumun Rusya krizinde sadece enerji üzerinden değil, aynı zamanda gıda üzerinden de geleceğini hesaba katmakta fayda var.

İmalat sanayi kapasite kullanım oranı Şubat'ta yüzde 76,6 oldu

İmalat sanayi kapasite kullanım oranı, (%)	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2019	74,4	74,0	74,3	75,0	76,3	77,1	76,2	76,6	76,3	76,4	77,2	77,0
2020	75,5	76,0	75,3	61,6	62,6	66,0	70,7	73,3	74,6	75,4	75,8	75,6
2021	75,4	74,9	74,7	75,9	75,3	76,6	76,7	77,1	78,1	78,0	78,1	78,7
2022	77,6	76,6										

Kaynak: TCMB

